# Potilaan arvokkuuskysymys (Patient Dignity Question, PDQ) potilaan kohtaamisen työvälineenä

Sairaanhoitajan käsikirja
*lähihoitaja, saattohoitaja (EAT) Viivi Lehdonvalo*
24.4.2026


- Potilaan arvokkuuskysymys (PDQ) on kliinisessä työssä käytettävä työväline, jonka tavoitteena on auttaa ammattilaista kohtaamaan potilas ainutlaatuisena yksilönä, ei ainoastaan hoidon kohteena.
- PDQ ei ole mittari tai lomake, vaan vuorovaikutuksellinen keskustelunavaus.
- Kysymys voidaan muotoilla esimerkiksi: "Onko jotain sellaista, mitä minun olisi hyvä tietää sinusta ihmisenä, jotta osaisin hoitaa sinua paremmin?"


- PDQ perustuu havaintoon siitä, että potilaan kokemus ihmisarvosta rakentuu useista tekijöistä, joista keskeinen on se, kohdataanko hänet yksilönä vai ensisijaisesti sairautensa kautta.
- Terveydenhuollossa hoidetaan päivittäin ihmisiä, joiden elämä on muuttunut sairauden myötä. Hoitojärjestelmä toimii tehokkaasti: oireet tunnistetaan, diagnoosit asetetaan ja hoitolinjat määritellään.
- Samalla vuorovaikutus kuitenkin painottuu siihen, mikä on hoidettavissa. Tällöin osa potilaan elämästä ja hänelle merkityksellisistä asioista jää helposti kohtaamisen ulkopuolelle.
- Kyse ei ole välinpitämättömyydestä, vaan rakenteista. Kiire, vastuunjako ja kliininen fokus ohjaavat vuorovaikutusta ja rajaavat sitä, mitä hoitotilanteessa käsitellään.
- PDQ kohdistuu hoitotilanteen rakenteelliseen rajaukseen. Sen avulla potilaan näkökulmasta merkityksellinen tieto voidaan huomioida hoitotilanteessa ja hyödyntää hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa ilman, että hoitoprosessin perusrakenne muuttuu.

## Ihmisarvo osana hoitoa

Ihmisarvo ei rajoitu oikeuksiin tai asialliseen kohteluun, vaan liittyy siihen, huomioidaanko potilaalle tärkeät asiat hänen hoidossaan. Chochinov kuvaa jännitettä potilaisuuden (patienthood) ja ihmisyyden (personhood) välillä.

- Sairaus voi luoda tilanteen, jossa ihminen nähdään ensisijaisesti hoidon kohteena, ei yksilönä, jolla on oma elämä, historia ja hänelle tärkeät suhteet.
- PDQ toimii työvälineenä tämän jännitteen tunnistamiseen ja lieventämiseen.

## PDQ – potilaan arvokkuuskysymys

- Potilaan arvokkuuskysymys on kliinisessä työssä käytettävä työväline, jonka avulla tuodaan esiin potilaalle merkityksellistä tietoa, jota voidaan hyödyntää hoidon toteuttamisessa.
- PDQ ei ole mittari tai lomake, vaan vuorovaikutuksellinen avaus. Kysymys voidaan muotoilla esimerkiksi: "Onko jotain sellaista, mitä minun olisi hyvä tietää sinusta ihmisenä, jotta osaisin hoitaa sinua paremmin?"
- Keskustelu on yleensä lyhyt, usein noin 5–10 minuuttia, ja se voidaan toteuttaa osana tavanomaista hoitotilannetta.
- Vastaukset eivät rajaudu tiettyihin teemoihin, mutta ne liittyvät usein esimerkiksi seuraaviin kokonaisuuksiin:
  - **Arvot ja uskomukset:** Mikä on potilaalle tärkeää ja merkityksellistä, ja miten hän suhtautuu sairauteen ja hoitoon?
  - **Huolenaiheet ja pelot:** Mistä potilas on huolissaan, tai mitä hän pelkää nykytilanteessa tai tulevaisuudessa?
  - **Roolit ja vastuut:** Potilaan asema perheessä, työssä tai muissa hänelle tärkeissä yhteyksissä?
  - **Ihmissuhteet:** Mitä ja keitä ovat potilaalle tärkeät ihmiset ja suhteet?
  - **Henkilökohtaiset ominaisuudet ja voimavarat:** Millaisena potilas näkee itsensä, ja mitkä ovat hänen selviytymiskeinojaan?
  - **Elämänhistoria ja merkitykselliset kokemukset:** Onko potilaan elämänhistoriassa tapahtumia tai kokemuksia, joilla on merkitystä hänen nykytilanteessaan?

## PDQ:n vaikutus käytännössä

Vaikutusta voidaan jäsentää kahden toisiaan täydentävän näkökulman kautta.

### 1. Mitä tulee näkyväksi?

- Kysymys tuo esiin potilaan kannalta keskeisiä asioita, jotka eivät ole suoraan kliinisiä, mutta joilla voi olla merkitystä hoidon toteuttamisessa.

### 2. Mitä muuttuu toiminnassa?

- Esiin tuleva tieto voidaan huomioida hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.

## Ammattilaisen rooli ja eettinen näkökulma

- Henkilökohtaisten asioiden esiin tuominen luo vastuun niiden eettisestä käsittelystä. Potilas päättää, mitä hän haluaa kertoa ja missä laajuudessa. Ammattilainen vastaa siitä, miten tieto kirjataan ja miten sitä hyödynnetään hoidossa.
- Kaikkea esiin tullutta tietoa ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista kirjata yksityiskohtaisesti. Kirjaamisessa keskeistä on *kliininen relevanssi:* mitä tietoa tarvitaan hoidon suunnittelun, toteutuksen tai potilaan kohtaamisen kannalta.

## Lopuksi

- PDQ ei muuta hoitojärjestelmän rakenteita eikä lisää resursseja, mutta se tuo näkyväksi asioita, jotka muuten jäisivät piiloon hoitotilanteessa. Se tarjoaa käytännöllisen työvälineen, jonka avulla potilaan ihmisyyteen liittyvä tieto voidaan huomioida osana hoitoa ja kohdata henkilö ihmisenä, ei pelkästään potilaana ja hoidon kohteena.

## Kirjallisuutta

1. Chochinov, H. M. (2012). Dignity therapy: Final words for final days. Oxford University Press.
2. Chochinov, H. M. (2016). Dignity in care: The human side of medicine. Oxford University Press.
3. Dignity in Care. (n.d.). The patient dignity question. Viitattu 30.3.2026. 1

---

Artikkelin tunnus: shk25327
© 2026 Kustannus Oy Duodecim